Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Ysgrifennu Academaidd
Ysgrifennu Beirniadol

Blwyddyn 3: Sesiwn Tiwtor Personol
03.12.20

Trawsnewid Addysg; Trawsnewid Bywydau
Transforming Education; Transforming Lives

www.uwtsd.ac.uk

O na byddai rhagor o'r boblogaeth ifanc yn cael eu cymell i ymroi i'r gweithgarwch dyddiol o geisio mewnbwn llenyddol addysgiadol a allai godi cywirdeb eu canfyddiadau ynghylch eu hiechyd.

Dengys astudiaethau gan World Youth (2019) fod pobl ifanc yn elwa o ddarllen am eu hiechyd.

Yn y bôn felly, bobl, mae angen i chi ddarllen rhagor!

Defnyddio Cymraeg ffurfiol

- Mae iaith academaidd yn fwy ffurfiol na'r iaith a ddefnyddir mewn sgyrsiau pob dydd, negeseuon e-bost, cyfryngau cymdeithasol neu gylchgronau.
- Ni ddylai swnio'n 'sgyrsiol'
- Mae hefyd yn osgoi bratiaith ac ymadroddion llafar e.e. 'roedd y ddadl dros ben llestri braidd.'
- Copïwch arddull papurau academaidd i addasu i'r iaith hon

Anelwch am eglurder

- Ysgrifennwch fel bod eich darllenydd yn gallu dilyn yn hawdd yr hyn rydych chi'n ceisio ei ddweud; arweiniwch eich darllenydd gerfydd eich llaw
- Peidiwch â defnyddio geiriau hir a jargon technegol dim ond er mwyn creu argraff
- Gwiriwch a yw eich brawddegau'n anodd eu dilyn am eu bod mor hir a chymhleth
- Dylech osgoi iaith hen ffasiwn, brawddegau neu briod-ddulliau astrus – maen nhw'n gallu mynd â'r cyfan o'ch cyfrif geiriau a gwneud eich dadl yn aneglur

Cysylltwch hyn â'r meini prawf marcio – cydlyniad; cywirdeb ysgrifenedig; datblygu dadl – Manyleb*

Dysgwch sut i ddefnyddio terminoleg arbenigol

- Os nad ydych chi'n gyfarwydd â therminoleg arbenigol, chwiliwch am esboniadau o'r rhain mewn gwerslyfrau neu restrau termau cyflwyniadol
- Talwch sylw i'r modd mae'r termau hyn yn cael eu cyflwyno mewn llyfrau ac erthyglau – nodwch y ffurfiau gwahanol a ddefnyddir, megis ffurfiau enwau a berfau, ac amserau'r gorffennol
- Peidiwch â defnyddio termau yn eich gwaith ysgrifennu nad ydych chi'n eu deall eich hun – mae'n well eu hysgrifennu yn eich geiriau eich hun na swnio fel pe na baech yn deall yr hyn rydych chi'n ei ddweud

Dylech osgoi byrfoddau a thalfyriadau

Mewn aseiniadau, defnyddiwch y ffurf lawn:

- ‘er enghraifft’ yn hytrach nag ‘e.e.’
- ‘hynny yw’ yn hytrach na ‘h.y.’
- ‘ac yn y blaen’ yn hytrach nag ‘ayb’

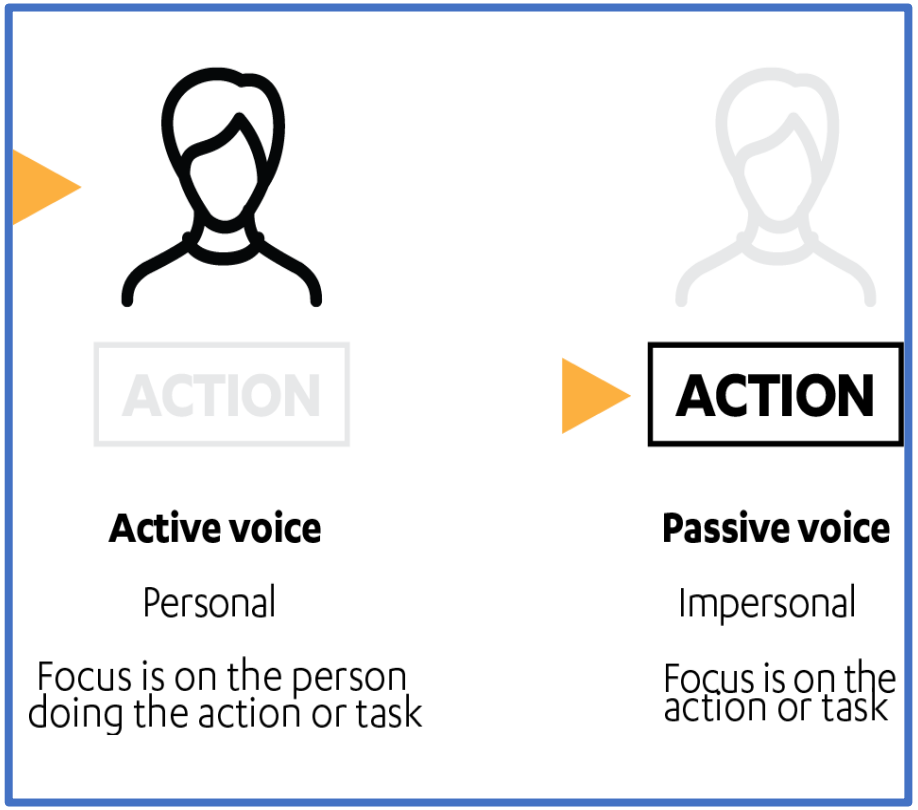

Defnyddiwch iaith amhersonol a goddefol

Mae'n well gan y rhan fwyaf o gyrsiau eich bod yn osgoi rhagenwau personol megis 'fi'/'ni' a 'chi'. Yn hytrach, dechreuir brawddegau gan ddefnyddio'r amhersonol, er enghraifft:

- Gellir gweld bod…
- Mae nifer o …
- Canfuwyd bod…
- Gellir dadlau bod…

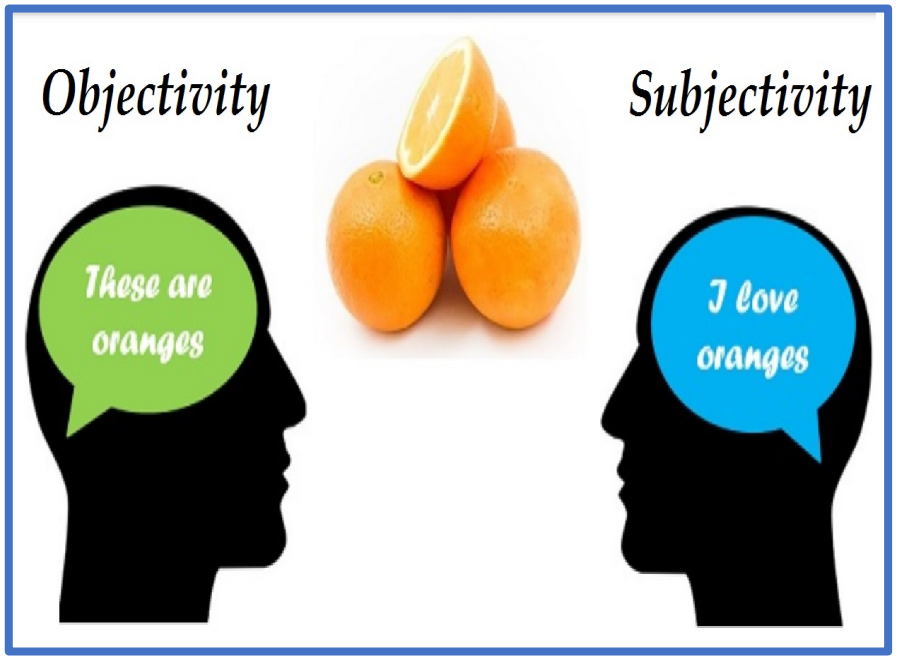
Mae hyn hefyd yn enghraifft o osgoi rhoi barn glir a phendant– peidio ag ymroi i un safbwynt

Byddwch yn amhersonol

- Mae'n bwysig nad yw eich ymwneud personol chi â'r pwnc yn cuddio'r hyn rydych chi'n ei ddweud
- Mae'r defnydd o'r modd goddefol yn helpu cynnal elfen o wrthrychedd
- 'Gwnaethom ni ddosbarthu taflenni gwaith i'r disgyblion' (gweithredol)
- 'Dosbarthwyd taflenni gwaith i'r disgyblion' (goddefol)

Byddwch yn betrus

Yn gyffredinol mae ysgrifennu academaidd yn swnio'n bwyllog. Mae ysgrifenwyr yn nodi eu bod yn ymwybodol nad oes unrhyw beth yn gwbl sicr oherwydd gallai ymchwil pellach herio'r hyn a ddeellir ar hyn o bryd. Maen nhw'n defnyddio geiriau sy'n ymddangos fel petaent yn mynegi'r diffyg sicrwydd hwn, megis:

- Mae'n ymddangos; ymddengys; tuedda; gall; gallai; yn ôl pob golwg.

Maen nhw'n defnyddio ymadroddion megis:

- Mewn rhai achosion, mae…
- Awgryma'r dystiolaeth fod…

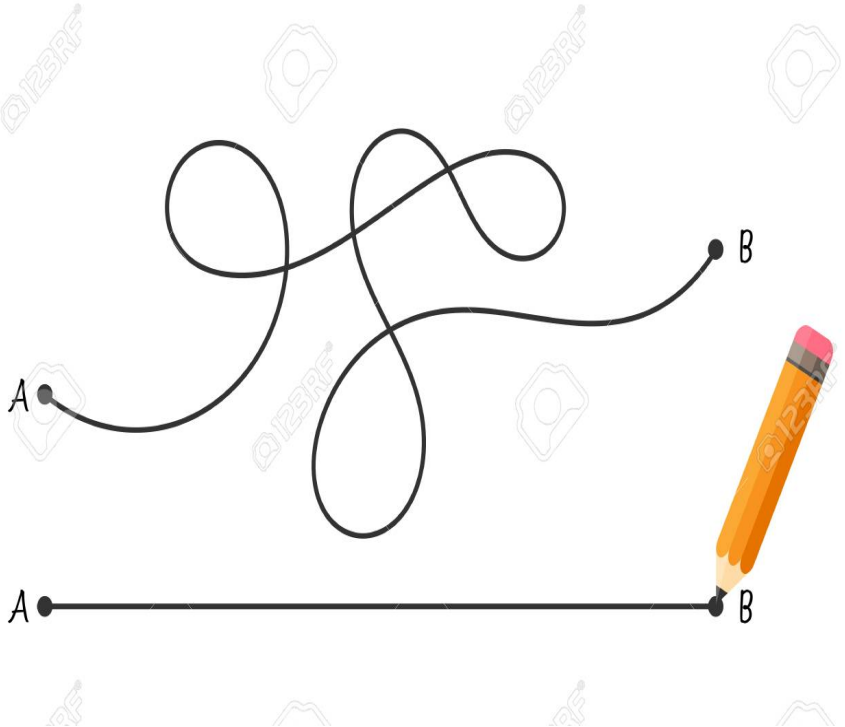
Byddwch yn wrthrychol

- Mae ysgrifennu academaidd yn osgoi barnau goddrychol ac felly mae hefyd yn osgoi geiriau megis ‘dymunol’, ‘ardderchog’, ‘buddiol’, ‘arferol’, ‘normal’ neu ‘naturiol’, os y’u defnyddir mewn ffordd a allai fod yn oddrychol neu’n ddiwylliannol benodol – gall dealltwriaeth y darllenydd o’r geiriau hyn fod yn wahanol i’ch dealltwriaeth chi
- Derbyniwch nad oes gwirionedd
- Osgowch gyffredinoli ysgubol
- Cwestiynwch eich hun yn barhaus o ran a allai eich gwaith gael ei ddehongli fel gwaith rhagfarnllyd

Byddwch yn gryno

- Golygwch unrhyw eiriau ac ymadroddion diangen
- Ewch yn syth at y pwynt h.y. beth ydych chi eisiau ei ddweud?
- Gwnewch eich pwynt yn glir

Byddwch yn fanwl gywir

Enghraifft o frawddeg amwys

Nid oedd rhai pobl yn hoffi'r syniad ar y pryd a gwnaethon nhw wneud i'r gwleidyddion ei atal, ond yna ymosododd ef arno ef yn gyhoeddus.

Pam ei bod yn amwys?

Pam ei bod yn amwys?

- ‘rhai pobl’ – pwy yn union?
- ‘y syniad’ – pa syniad?
- ‘ar y pryd’ – pryd? dyddiad?
- ‘y gwleidyddion’ – yr holl wleidyddion? neu grŵp penodol? neu blaid wleidyddol?
- ‘wneud i’r gwleidyddion’ – sut gwnaethon nhw ‘wneud’ iddynt
- ‘ei atal’ – atal beth? sut cafodd ei atal?
- ‘nid oedd rhai pobl yn hoffi’r syniad’ – pam hynny?
- ‘ef’ ac ‘ef’ – pwy yn union?

Byddwch yn hyderus

Mae'r aseiniad hwn yn ceisio dadansoddi/ gobeithio dangos/ ceisio dadlau…

Pan fyddwch yn gwneud hyn rydych yn awgrymu efallai na fyddwch yn gallu gwneud yr hyn yr ydych wedi bwriadu ei wneud

Rydych yn gwahodd y darllenydd i farnu ar lwyddiant neu fethiant eich ymgais

Mae'n well datgan yn hyderus 'Bydd yr aseiniad hwn yn dadansoddi'n feirniadol safbwynt cystadleuol ar …'

Peidiwch ag ymddiheuro

Peidiwch ag ymddiheuro am y rhesymau am unrhyw wendidau y credwch y gallai fod yn eich gwaith, megis eich bod wedi cael y pwnc yn anodd neu heb gael amser i ysgrifennu casgliad.

Ysgrifennwch yn hyderus, hyd yn oed os nad ydych yn teimlo hynny.

Cyfarch y darllenydd

Peidiwch â gofyn cwestiynau i ddarllenwyr a dweud wrthynt beth i'w feddwl neu ei wneud. Peidiwch â defnyddio cwestiynau rhethregol.

Dyfyniadau

- Dylech osgoi dibynnu'n ormodol ar ddyfyniadau
- Peidiwch â chopïo darnau mawr o destun; naill ai defnyddiwch nhw ar ffurf dyfyniad, fel y bo'n briodol, neu eu haralleirio
- Peidiwch â gorddefnyddio dyfyniadau – dylid eu defnyddio i gefnogi eich dadl ac nid yn lle eich ysgrifennu chi

Peidiwch â defnyddio cysyllteiriau mewn mannau anghywir

Ac eithrio mewn ysgrifennu creadigol, ni ddefnyddir y geiriau canlynol ar ddechrau brawddegau:

- neu
- a/ac
- ond
- eto

Rhifau

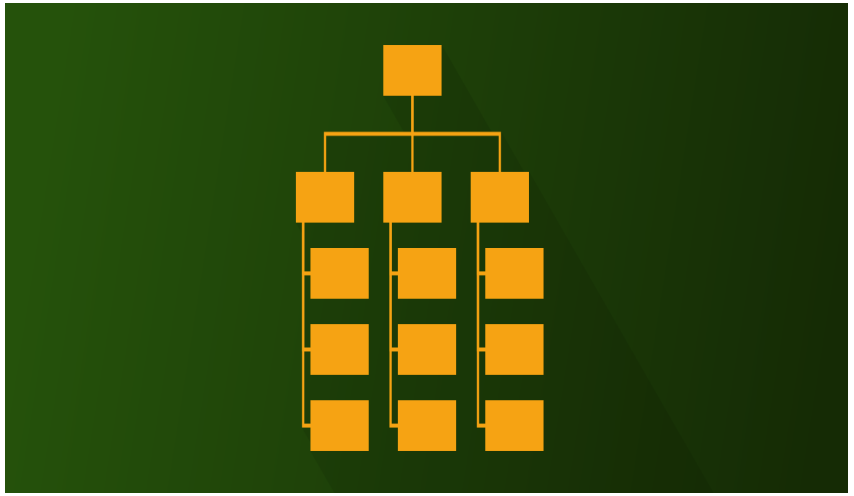
- Fel arfer, ysgrifennir rhifau o dan gant yn llawn mewn ysgrifennu anwyddonol:
- Tri deg un y cant
- Un deg naw mewn nifer
- Fodd bynnag, cedwir at ffigurau mewn gwaith ystadegol a gwyddonol:
- 31 y cant
- 7.3 newton
- O.54 mg

Strwythuredig

- Dylai ysgrifennu academaidd fod mewn trefn resymegol
- Dylai'r cyflwyniad roi rhagolwg o'r gwaith, a dylai'r casgliad ei grynhoi
- Dylid defnyddio paragraffau i drefnu syniadau/paragraffau
- Mae angen amser i gynllunio'r ysgrifennu fel y gallwch weithio allan y strwythur cyn ysgrifennu

Strwythuredig

Cyflwyniad (10%)

- daliwch sylw'r darllenydd drwy gyflwyno eich pwnc
- nodwch y materion yr ydych ar fin eu harchwilio
- rhowch ragolwg o sut rydych yn bwriadu ateb y cwestiwn

Prif destun (80%)

- wedi'i rannu'n baragraffau: un paragraff = un ddadl
- y strwythur wedi'i bennu gan y cyflwyniad a'r dull o fynd i'r afael â'r cwestiwn
- rhaid cwmpasu popeth y dywedoch y byddech yn ei gwmpasu yn y cyflwyniad

Casgliad (10%)

- crynhowch eich dadl a'r prif themâu
- Peidiwch â chyflwyno dadleuon newydd

Paragraffau

Mae paragraffau'n rhoi strwythur i'ch ysgrifennu:

- Maent yn **ymdrin ag un prif syniad**
- Maent yn cynnwys nifer o frawddegau
- Maent wedi'u fformatio'n gyson
- Mae ganddynt strwythur mewnol

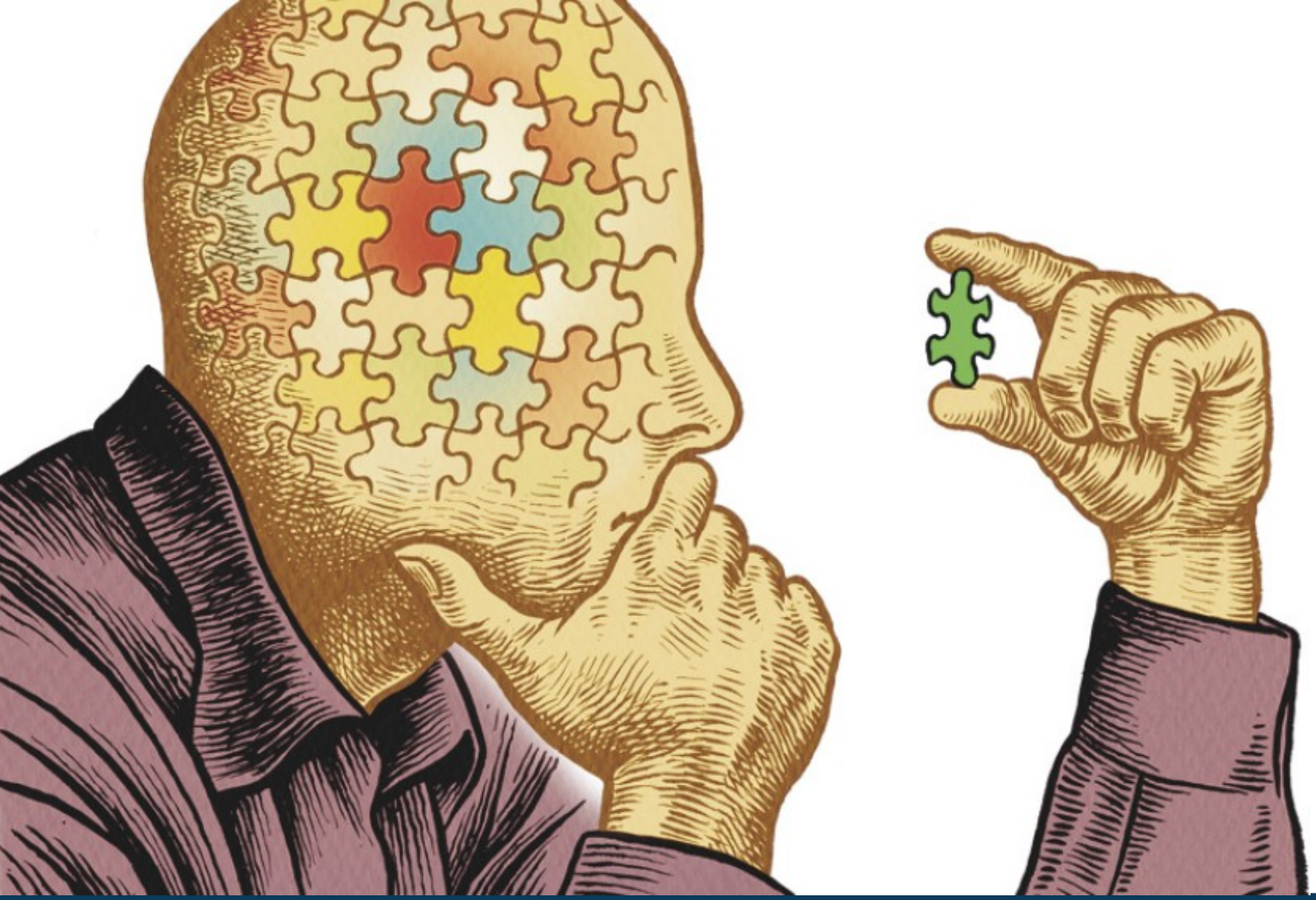

Cyfeirio'r darllenydd

- Gwahaniaethau rhwng eich dadleuon a'r enghreifftiau a roddir
- Cysylltiadau rhwng brawddegau sy'n ymwneud â'r un pwynt
- Cysylltiadau rhwng paragraffau yn yr un rhan o'r traethawd
- Sut mae adrannau'n arwain at gasgliad neu ateb

Byddwch yn feirniadol

Ysgrifennu beirniadol yn erbyn ysgrifennu disgrifiadol

Disgrifiadau: maent yn mynegi gwybodaeth am rywbeth, ond nid ydynt yn rhesymu o gwbl – ac nid ydynt chwaith yn llunio barn ar y wybodaeth sydd ganddynt nac yn ei dadansoddi.

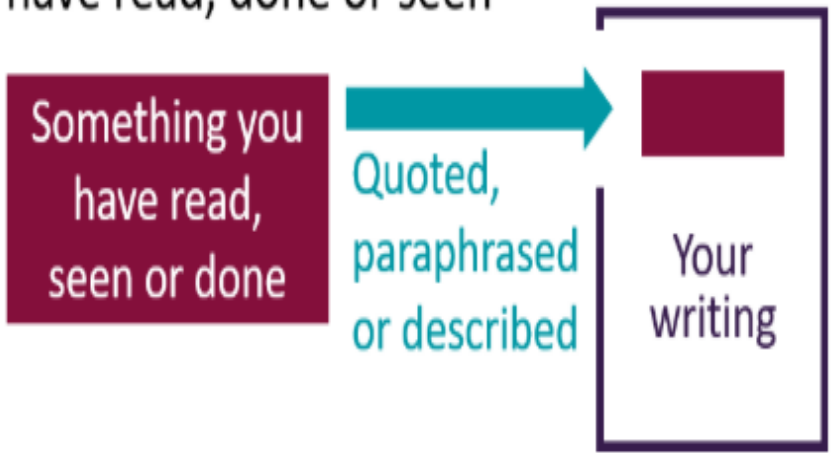
Tom Chatfield, *Critical Thinking*

Dywedir wrth lawer o fyfyrwyr fod eu hysgrifennu'n rhy ddisgrifiadol ac nad yw'n ddigon beirniadol. Ond beth mae hyn yn ei olygu mewn gwirionedd? Mae'r sleidiau nesaf yn disgrifio'r ddau fath o ysgrifennu fel y gallwch weld y gwahaniaeth ac maent yn rhoi enghreifftiau o sut i wneud eich ysgrifennu yn llai disgrifiadol ac yn fwy beirniadol.

Descriptive writing

This is an essential element of academic writing but it is used to **set the background** and to **provide evidence** rather than to develop argument. When writing descriptively you are **informing** your reader of things that they need to know to understand and follow your argument but you are **not transforming** that information in any way. This is usually writing about things you have read, done (often as part of **reflective writing**) or observed.

Descriptive writing = informing of what you have read, done or seen

Critical writing

When writing critically, you are **developing a reasoned argument** and participating in academic debate. Essentially you are **persuading** your reader of your position on the topic at hand. This is about taking the information you have described and **using it** in some way. This could be writing things like:

- why it is relevant to your argument,
- how it relates to other literature,
- how it relates to the focus of your assignment
- how a theory can be put into practice,
- why it is significant,
- why you are not persuaded by it,
- how it leads you to reach your conclusion.

Critical writing = using something you have read, done or seen to **persuade** the reader of your position

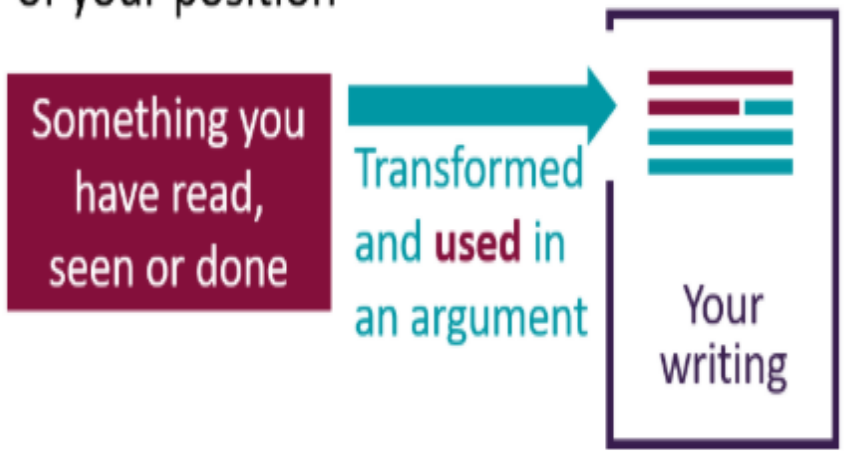

Table comparing functions of descriptive and critical writing

The table below gives more examples of the difference between descriptive and critical writing

Adapted from Cottrell 2008:286

Descriptive writing	Critical writing
States what happened	Identifies the significance of what happened
States what something is like	Evaluates the strengths and weakness of something
Gives the story so far	Analyses how the story so far impacts on the current state
Says how to do something	Analyses why things are done a certain way
Explains what a theory says	Shows why a theory is relevant. Identifies the strengths and weaknesses of a theory in practice.
Explains how something works	Indicates why something will work (best)
Notes the method used	Identifies whether a method was suitable or appropriate
Says when something occured	Identifies why the timing is of importance
Identifies the different components of something	Weighs up the importance of component parts
States options	Gives reasons for selecting each option
Lists details	Evaluates the relative significance of details
Lists in any order	Structures information in order of importance
States links between items	Shows the relevance of links between pieces of information
Gives evidence	Argues a case according to the evidence
Provides information for comparison	Makes a reasoned judgement on provided information
Gives information	Draws conclusions

Meddwl yn feirniadol wrth ysgrifennu

- Mae myfyrwyr yn colli marciau oherwydd NID yw eu MEDDWL YN GLIR cyn iddynt DECHRAU ysgrifennu'r drafft TERFYNOL.

6 peth i'w gofio

1. Anelwch am eglurder

- Byddwch yn eglur ynghylch eich SEFYLLFA/BARN ar y mater, yn cynnwys damcaniaethau a chasgliadau.

2a. Byddwch yn glir ynghylch eich casgliad.

- Nid yw'n anarferol i fyfyrwyr gyflwyno gwaith sy'n dangos, er eu bod wedi gwneud y darllen angenrheidiol, nad ydynt yn sicr o'u casgliadau.
- Dylai'r darn ysgrifennu CYFAN arwain at y casgliadau: os yw'r rhain yn amwys, yn anodd eu deall neu wedi cael eu llunio'n wael, mae'r darn ysgrifenedig cyfan yn colli ei ffocws.

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY

2b. Byddwch yn glir ynghylch eich casgliadau

Cyn gynted ag y rhoddir aseiniad i chi, ysgrifennwch eich safbwynt cychwynnol ar y mater a beth fydd eich casgliad yn eich barn chi: **beth ydych chi'n ceisio'i brofi?** Rhowch hwn lle gallwch ei weld.

Pryd bynnag y dewch o hyd i rywbeth sy'n gofyn am eich casgliad, neu fireinio'ch casgliad, ysgrifennwch un newydd. Efallai ei fod yn baradocsaidd (neu'n teimlo fel petaech yn mynd yn groes i'r drefn arferol), bydd eich ysgrifennu'n gliriach os byddwch chi'n ysgrifennu'ch casgliad yn gyntaf. Os ydych chi'n profi rhagdybiaeth, cadwch gofnodion clir o dystiolaeth sydd naill ai'n cefnogi'r ddamcaniaeth honno neu ddim yn ei chefnogi.

3. Llunio llinell resymu

Mae myfyrwyr yn aml yn colli marciau oherwydd NID YW eu MEDDWL YN GLIR cyn iddynt DECHRAU ysgrifennu'r drafft TERFYNOL.

Mae amser a dreulir yn dadansoddi'n feirniadol yn gwneud y gwahaniaeth rhwng caffael marc uchel ac isel.

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY-SA-NC

4. Defnyddiwch dystiolaeth i gefnogi'ch rhesymu.

- Bydd rhan fawr o'ch aseiniad yn cynnwys gwerthuso a chyflwyno'r dystiolaeth orau i gefnogi'ch achos.

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY-SA

5. Ystyriwch nifer o safbwyntiau gwahanol

Mae'r atebion gorau yn nodi sut a pham mae arbenigwyr amrywiol yn cytuno neu'n anghytuno ar fater, ac yn dangos sut mae'r dystiolaeth yn cefnogi, neu ddim yn cefnogi, eu safbwyntiau.

Mae hyn yn golygu ystyried cryfderau a gwendidau, a meysydd anelwig.

Anaml y mae'r ateb yn un syml neu gywir. Fel arfer mae yna lawer o ddarnau gwrthgyferbyniol o dystiolaeth i'w pwyso a'u gwerthuso yn erbyn ei gilydd.

Efallai bydd eich safbwynt neu gasgliadau terfynol yn synthesis o'r rhain.

6. Dadansoddwch eich gwaith yn feirniadol.

- Bydd eich tiwtoriaid yn defnyddio dull darllen beirniadol wrth farcio'ch gwaith.
- Cyn cyflwyno'ch aseiniad, dadansoddwch ef yn feirniadol fel y byddech chi'n ei wneud wrth ddarllen llenyddiaeth.
- Byddwch yn feirniad ffyrnig o'ch gwaith eich hun fel y gallwch chi sylwi ar wendidau a mynd i'r afael â nhw, a sicrhau eich bod chi'n glir ynglŷn â chryfderau eich dadl.

Ysgrifennu disgrifiadol: enghraifft

- Fy enw i yw John. Rwy'n byw yn 33 Acacia Drive. Mae gen i bum chwaer a brawd. Rwy'n dda mewn gemau tîm, ac yn mwynhau pêl-droed, criced a phêl fas. Mae fy ddau riant yn fy annog i gymryd rhan mewn gwaith tîm. Cymerodd fy nheulu i gyd ran mewn chwaraeon. Roedd gan ein hathrawon yn Ysgol Galluog ddiddordeb mewn gwyddorau chwaraeon. Cawsom ein hannog i yfed llawer o ddŵr i wella ein perfformiad. Gwnaeth ein tîm yn dda bob amser, felly mae'n ymddangos ei fod wedi gweithio. Dwi hefyd yn hoffi rhedeg. Rwy'n byw ar gororau Cymru, felly mae'n bleser cadw'n iach a rhedeg bob dydd.

Pam?

- *Mae bron pob un o'r darn hwn yn cynnwys datganiadau a disgrifiadau. Mae sylw gwerthusol (‘gwnaeth ein tîm yn dda bob amser’) ac mae hyn yn gysylltiedig â rhesymau posibl (yfed llawer o ddŵr).*
- *Fodd bynnag, ni ddadansoddir y cyswllt hwn yn fanwl. Mae'r darn yn gyffredinol yn ddisgrifiadol.*

Ysgrifennu beirniadol: enghraifft

Cymerodd athrawon Ysgol Galluog agwedd wyddonol tuag at chwaraeon ysgol dros gyfnod o ddeng mlynedd. Yn benodol, anogwyd disgyblion i fonitro eu mewnbwn hylifau. Roedd yn ofynnol i bob disgybl yfed o leiaf wyth gwydraid o ddŵr tap y dydd. Gwnaeth yr ysgol yn gyson dda mewn cystadlaethau chwaraeon dros y cyfnod hwn, a honnodd yr athrawon fod hyn yn brawf o bwysigrwydd mewnbwn hylif i berfformiad da. Fodd bynnag, nid yw'n glir y gellir priodoli perfformiad chwaraeon yr ysgol i fewnbwn dŵr. Ymchwiliwyd i honiadau Ysgol Galluog gan ymchwilydd annibynnol, Martinez (2013). Dadleuodd Martinez er bod perfformiad Brightful yn dda, roedd ei pherfformiad mewn cystadlaethau yn gyson â'r hyn a ddisgwylid gan ysgol o'i maint. Yn ogystal, dangosodd cyfweliadau â disgyblion nad oedd y mwyafrif wedi dilyn rheoliadau'r ysgol o yfed dŵr dyddiol. Nododd mwyafrif y disgyblion eu bod yn yfed llai nag un gwydraid o ddŵr tap y dydd. Er bod ymchwil arall yn awgrymu bod mewnbwn dŵr o fudd i berfformiad (Fredo, 2010; Mitsuki, 2020), ni phrofwyd honiadau Ysgol Galluog am ddylanwad mewnbwn dŵr tap ar eu llwyddiant chwaraeon.

Pam?

Mae'r darn hwn yn cynnwys ysgrifennu disgrifiadol sy'n rhoi manylion cefndirol, fel y pedair brawddeg gyntaf. Er bod y darn yn cynnwys llawer o ddatganiadau ffeithiol, fel 'nododd y mwyafrif o ddisgyblion eu bod yn yfed llai nag un gwydraid o ddŵr tap y dydd', mae'r datganiadau hyn yn wedi cael eu strwythuro fel eu bod yn creu casgliad. Fe'u cefnogir hefyd gan frawddegau sy'n cyflwyno'r ddadl, megis 'Fodd bynnag, nid yw'n amlwg y gellir priodoli perfformiad chwaraeon yr ysgol i fewnbwn dŵr.'

Golygu

- Gadewch beth amser rhwng ysgrifennu a golygu
- Rhowch eich hun yn sefyllfa'r darllenydd:

- A yw popeth wedi'i ddiffinio?
- A all y darllenydd ddilyn eich meddwl?
- Allwch chi grynhoi pwynt allweddol pob paragraff a pham ei fod yn berthnasol i deitl eich traethawd?

- Darllenwch eich traethawd yn uchel a gadewch i'ch cymheiriaid ei ddarllen

Prawfddarllen

Am beth ydych chi'n chwilio?

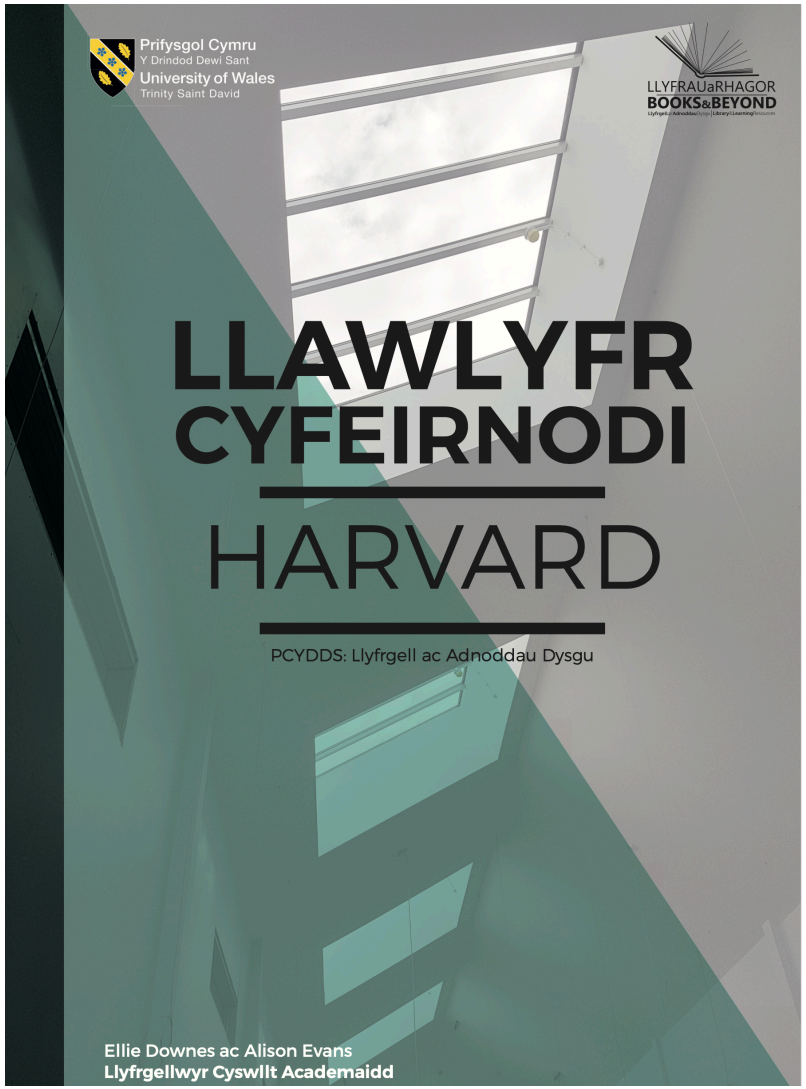
- Sillafu
- Gramadeg
- Geiriau coll
- Bylchu
- Atalnodi
- Geiriau a ddefnyddir yn amhriodol neu y tu allan i'r cyd-destun

Argraffwch eich aseiniad i'w brawfddarllen.
Gofynnwch i ffrind beirniadol ei ddarllen.

Cyfeirnodi

- Cofiwch ddilyn canllawiau cyfeirnodi Havard y brifysgol.

Ewch amdani a gwnewch eich gorau!